„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи, средом, петком и недељом.
Цена је на годину 12 фор. на по год. 6 фор. на четврт године 3 ф. на месец 1 фор. а. вред. за Аустрију, а за Србију на годину 120 гроша на по год. 60, а на четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 нов., за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву, а предплата и огласи администрација „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у кући број 858. код „златног једнорога.

Број 118. У Новоме Саду у петак 9. октобра 1870 Год. V.

У НОВОМ САДУ 8. октоб.

Дневна ситуасија политична, још је једнако тако јако магловита, да се ни близу неда назрети, шта ће бити са главним питањем дневним, с тим: да ли ће се скоро прекинути рат и наступити мир, или не. За скоро успостављање мира има врло мало, и то маловажни знакова, тако, да и сама нада на мир, сумњива изгледа. Сви гласови из који би се што у корист миру извести могло само констатују, да се усиљава око тога да се мир оствари али о каквом успеху тога усиљавања, нема ни од куда ништа. Тјер у Флоренцији води преговоре са Беностом и Сенаром, али нити се зна позитивно да ли баш у питању мира, да ли у ком другом, н. пр. у питању Пице, за коју беше говора, да ће је Италија сад натраг потражити од Француске. Но баш да се ти преговори тичу самог мира, о чему ће Тјер без сумње реч повести, опет се у напред може за извесно узети да Италија у данашњим околностима нити хоће нити може што у корист мира учинити, а најмање за Француску.

О Русији већ се зна како мисли у питању мира. Она је уз Пруској са свим у томе, и пошто Француска за сад још не мисли склонити се на пристајање на услове Бизмаркова предлога за мир, то и с те стране нема никаква ослона надању на мир. Што је скоротеча руски, који је преко Франкфурта одпутовао, у пруски главни војени стан послан из Петрограда, дало је прилике те се отуда изводило, да се Русија решила одсудно за мир ступити. Сад је пут тога скоротече објашњен. Он је заиста отишао у пруски главни војени стан, али не са депешама кабинетским, него са писмом цара руског, који се лично заузео, да ако баш не узможе потпун мир у дело привести, а оно бар да изради, да се рат, и то ако је икако могуће, пре почетка лубардања Париза прекине. Осим тога још је и та вест стигла, да је Троши заповедник француске војске учинио кораке, да се састане са Бизмарком, што наравно треба још причекати да се обистини.

Лична иницијатива цара руског, ма у каквом одношају пријатељском он стајао са краљем пруским, неможе послужити за вероватан основ изчекивању мира, јер у стварма оваког замашаја, каквог је овај садањи француско-пруски рат, немају лични одношаји никаквог утицаја, и нада на мир основана на тој иницијативи, морала би по готову изгледати смешна. Обистини ли се пак друга вест, да Троши тражи да се са Бизмарком састане, ту већ могу понићи доста важне комбинације, јер би се из тога корака Трошијевог дало извести, да ће Француска, само да до мира дође у неколико на сусрет изаћи Бизмарковим условима, што би дало могућност да се доиста до мира дође. Међу тим за сад се сгвари у главном нису изменуле толико, да би се што позитивно у једном или другом правцу рећи могло. Толико стоји, да из Француске с дана у дан стижу вести о новим наредбама владиним које су све управљене на то, да се што већма осигурају изгледи на то: да ће Француска свога непријатеља изгонити и одбранити се од њега. По вестима из Тура, народ се јако оружа; преко милијон пушака, до сад је већ раздељено међу ратнике. Окружја која су још сто километара удаљева од непријатеља, стављена су у ратно стање. Одушевљење бораца расте непрестано, што показују и мања чарканја са непријатељем, у којима Французи чуда у јунаштву показују. У Француској самој за сад дакле слабо ко мисли на мир; на првом месту у јавном мнењу стоји та брига: да се непријатељ из земље истера. У колико та мисао све друге ствари потискује види се и из „Журнал офис.“ ког је Кератри из Париза са собом у Тур донео, и у коме се вели: да народна гарди силним адресама изјављује влади, да одобрада одгађање избора за законодавно тело као и сазивање истога, и осуђују оружане демонстрације.

Док Пруси с једне стране опсађују Париз дотле Бизмарк с друге стране чини све да уздице пруског милитаризма под именом уједињења Немачке, притегне. Преговори са јужним немачким државицама о ступању у немачки савез, као да се већ своме крају приближују. Бар се тако тумачи предстојећи скори полазак баварског министра Браја, и виртембершког министра Митнахта и Сукова у пруски главни војени стан. Међу тим „Н. сл. Пр.“ доznаје, да су преговори пруски са јужним државама дотле дошли, да се пруској династији даде царска титула, да се немачки сабор створи, да дипломатско и конзуларно заступство свију немачки држава јединствено буде, да јужне немачке државе на ту цел извесну суму принесу, и да владаоцима тих државица лично заступство преко дипломатски агената на другим дворовима задржано буде. За војску вели, да је предложено, да се сума од 225 талира, коју сад даје северни савез, за јужне државе смањи; управа пак још за неколико остаје у рукама јужно-немачки држава с тим, да извесна сума, коју сабори немогу умалити, буде употребљена на царско-пруске инспекторе, који ће контролу водити.

Ако и није ујамчена истинитост овога предлога, тек је њим обиљежен правац начина, на који мисли Бизмарк немачко јединство утврдити, јер ће за цело у томе духу морати бити сачињен уговор, пошто Бизмарк неразуме јединства немачког другчије до као велику милитарно-централистичку Пруску. Јужни ће се Немци ратосиљати така јединства по свој прилици, јер су доста слободоумни, и неће их ни мало вући срце онамо, где за слободну реч, једног Јакобија затварају, — али ће ипак морати погнути главу под „шиљасти“ гвоздени шешир пруски.

Из Рима јављају, да ће папа остати у Риму, али да је изјавио, да због тога, што је „заробљен“ није кадар вршити своје дужности ни као краљ, ни као папа, те је с тога пренео своју апостолску власт на кардинале Анголиса и Морнинга, који ће исту из Малте вршити. Узрок што папа остаје у Риму, вели се, да ће бити у томе, што се у Ватикану надају да ће Наполеон опет сести на француски престо. До душе јасно схваћају ситуасију политичку, то им се мора признати.

У Цислитави како је наступила пауза парламентарног живота, влада се највише бави конфискацином листова, а немачка уставоверна странка комбинацијама о промени министарства. Већ су и листу министарску изнели у својим листовима, и као што се и очекивати може, председник тога министарства био би кнез К. Ауерсперг. За сад још нема изгледа, да би се та комбинација могла у живот привести. Имају уставоверни Немци у Аустрији да почекају још доста до тог времена, које лако може и — недоћи!

МИЛЕТИЋ ЈЕ ЗАТВОРЕН!

Милетић је затворен!

Неустрашни бранилац народних права, храбар борац за слободу народа српског, неуморни радник на пољу просвете и напретка народног осуђен је да тамнује.

А за што?

Осуђен је, што је писао како му је говорило његово увређено срце српско, осуђен је што је устао да брани част и понос имена српског.

Тежак је то удар у овај ма за све свестне Србе, који виде обне прилике, које се са свију страна око нас гомилају.

Тежак је то удар, а у толико још тежи, што за сада једва да има у српству детића, који би и хтео и могао и смео стати на оно место, на ком је Милетић стојао.

Једва да ће се наћи на брзо јунака, који ће у напред понети заставу, коју је Милетић тако смело носио.

Застава се Милетићева вије, али да ли ће се наћи снажне руке, која ће је развити кад наиђу буре и вихори. Да ли ће бити јунака, који ће је подићи у вис, небу под облаке?

А да ко ће други него узданица народна — омладина српска!

Ако икада, то је сада омладина позвана, да се ухвати у оно коло јуначко, које је Милетић повео, да пружи братску руку брат брату у радњи за обрану народне слободе и народних права, да стане као стена, раме уз раме, према сваком, који иде на пропаст народа српског.

Велик, тежак је то задатак, али не треба да клонемо, него да се и ту угледамо у пример Милетићев.

Кад је оно Милетић, у почетку свога рада за народ, око себе погледао, видио је пусто поље, видио је, да је политичан и просветан живот у нашем народу са свим занемарен, видио је, да се слабо брига води о правом народном напретку, видио је једном речју нехајање, немарност и равнодушност према народној будућности.

Српски народ једва је давао знака живота од себе.

Српски је народ ћутао, трпео, па је на послетку пао у оно равнодушно нехајање за своје најрођеније интересе за којим обично мртвило долази.

Милетић је почео да буди народ српски из тог тешког сна — из мртвила.

Милетић се није дао застрашити незгодама, које су му сметале радњи, није се обзирао на неприлике, које су му са свију страна прављене, а није му саломио крила ни слаби одзив у почетку, него је и живим речима и делом непрекидно радио, да се народ српски освести, па да му покаже ставу, којом му ваља поћи, ако жели до лепше будућности доћи.

Милетић је сваки тренутак живота свога посветио раду за срећу и напредак народа српског, па му је тако улио веру у лепшу будућност.

Да Милетић никаквих других заслуга нема до те, што је у народу српском утврдио узданицу у себе самог: већ и по тој би заслужио, да му народ српски захвалан, признавао буде.

Његовим племенитим речима и делом из тешка нас пробуђени народ српски нагао је сада, да накади оно, што је за толико година пропустио.

Семе што је Милетић посијао, ниче на све стране и буса се, што је садио, ухватило је корена, пушта гране на све стране и доноси лепа плода.

Српски народ, који је само у својој прошлости живио, одушевљен речима и делања свога Милетића, храбро корача својој лепшој будућности у сусрет.

Али признајући заслуге човеку, који је сам толико за народ српски учинио, не треба да заборавимо, да Милетић никад није бројао непријатеље своје, него увек храбро стао на браник за права и слободу народа српског; не треба да заборавимо, да тек сад настаје за нас све велики рад, коме све наше силе морамо посветити, ако га желимо извршити.

А шта нам ваља радити, да извршимо тај велики задатак?

Треба да пођемо путем, којим је Милетић ишао, треба да радимо у оном правцу, у ком је он радио треба да жртвујемо све за народ, као што је он чинио и чини.

За наш препорођај народни треба сви сложно, неуморно да радимо, да се боримо и да — ако устреба — и страдамо.

Тиме ћемо најбоље показати да смо права узданица народа свога, тиме ћемо показати како нам је драг и мио нам на затвор осуђени Милетић!

Х.

„Н. сл. Л.“ доноси ово писмо дра Светозара Милетића, на разлагања истога листа о питању народности:

„Поштовано уредништво! Са захвалношћу мора се признати, да је „Н. сл. Л.“ питање о народностима у Угарској више пута и то симпатично пропратио, и велику важност истога по Угарску на видик изнео. То је учињено и у броју 133. Тога пута управљате ви опомену на вође народности, и така опомена, која из признања чистих побуда ти „вођа“ истиче, нетреба да се изгуби а да се на њу не одговори. Ја до душе не присвајам себи улогу „вође народности“, која не само да изискује другу снагу, него и друга сретства предпоставља, али ипак није само прецењивање, ако вас уверавам, да назоре и осећања Срба у земљама угарске круне познајем, и да сам у стању, исто верно преставити.

Ви велите: „Страначке вође народности имају пред очима у **првој** линији народност, само у другој неизбежне екзигенције — потребе, потраживања — државног поретка, дочим у нашим околностима обрнуто би много спасоносније било“.

Држим да би могао показати, да је ово пребацивање неосновано. Нису ли зар борци „народности“ на угарском сабору прилично спокојно дочекали, док државоправно питање између „две половине“ монархије није изнешено било? Нацрт што га израдише ти борци не носи на себи печат подлагања државоправног питања, државног поретка, под питање народности. И сам тај тако јако развикани „предлог о заокружењу“ жупанија са што више могућим обзиром етнографије, тиче се само сфере муниципалног административног живота, и то не само у интересу народности, него и у интересу саме администрације — управе —, дакле по томе и државног поретка. У осталом, и ово је касније од стране народности, као опште изведљиво начело, напуштено.

„Вође народности“ баш из начела не постављају питање народности у прву линију, што пак они то питање увек износе, разјашњава се из овог двоструког узрока: прво што је сабор, пошто се дочепао подпуне законотворне власти врло се дуго затезао, а и касније није исто питање решио, него га још више заплео; а друго, што има стотинама посланика, који државоправна и друга политична питања заступају, дочим то тако важно питање народности, тек неколико бораца броји.

Ви велите: „Ни једна од народности угарске за себе сама, или и сајужена са сродним елементима на нашим границама није довољно моћна, да би се могла одупрети навали руске или немачке силе, а опасност је тако бливу и тако велика, и т. д.“ Са свим истина. Баш борци народности, опетовано су наглашавали ту опасност. Али шта из тога следује? Баш оно, на што се вашим питањем одговара, — ви питасте на име: „може ли пак ту (при облику једне државе као што је Угарска) идеја народности сама, бити агенс (покретач) између ти разни народа?“ Не, ова идеа не може и не треба то да буде, и баш то је оно што ми побијамо и што не можемо допустити да важи, да т. ј. „једна народност“ тај везујући агенс буде. Везујући агенс беше у прошлости, и треба да буде у садањости и у будућности: идеја политичне, у истини уставне слободе и заједничке обране исте од деспотичног индивидуа — особе — исто тако, као и од деспотичних за господарењем лакомих народа. Није јединство „латинског“ и административног језика причинило, да је Угарска у прошлости својој толиким бурама противстала, него дух уставне слободе, који се може, као и слово Божије у разним језицима, одкрити, осећање заједничке опасности не само за једно племе, него за сва племена земље.

А шта је учињено? Не само да је тобожи нацрт великог саборског одбора за питање народности преко ноћ из тобожне охране „равноправности народности“ у охрану привилегије мађарског језика преображен, него се још и из једне саборске беседе једног од вођа већине саборске јасно могла увидити мера којом се „народностима“ мерило. Једна концесија — уступак — и то подчињене важности мотивована је с тим, да „интерес мађарског народа и народности с том концесиом не трпи уштрба, дакле може се допустити.“

По томе је дакле интерес мађарске народности мера свим концесијама у обиму „питања народности,“ а не интерес „државног поретка,“ који очевидно већу, шта више и начелно другчије створену меру поднети може. Интерес, т. ј. могућност ширеће се величине обима мађарског језика, мађарске народности је дакле осовина, око које се законодавство и управа, једном речи: државништво и моћ угарске обрће. Ко дакле подиже „народност“ за везујући „агенс“ угарске државе: „вође народности, или угарски државници?“

Ви питате: „Каква смисла може на пример бити у томе, кад „вође народности“ непрестано о српској и румунској народности у Угарској говоре?“ Никаква друга, до тога, да се призна, да у Угарској има више особеним именом означени „народности,“ јер „народност“ има за препоставку и за основу народ, исто тако као што „личност“ претпоставља лице (особу.) У осталом ми нисмо ни мислили за наш народ онај сбир државних права **захтевати**, који би се управо из међународног појма једног такозваног „политичног народа“ извести могао, и који би из Угарске **федеративну савезну** државу, или још можда и савез држава у обиму њених ужи граница образовати могао — него онај сбир права језика у обиму управе школа и завода за образовање, који се иште за одржање и развијање „генетичне“ народности, и то у такој мери, која оставља мађарском језику првенство.

У осталом није то, камен „претиканија,“ и у новом нацрту који је склопљен са неким члановима крајње левице није говор о „народима (nemzetek) него о „народима“ (népek) са приметбом пак, да се скуп истих не назива „magyar nemzet“ (мађарски народ) него „magyarországi nemzet“ (народи угарске.)

Па како беше од угарске штампе примљен тај тако мучно скрпљени елаборат (нацрт) кад је у прашком „Кореспонд. Славе-у“ изишао? Са таком дреком, да и сама крајња левица мишљаше да се, или да **треба** да се одрече, да су то њени чланови радили. Како могу „вође“ народности у таким околностима следовати вашем савету и опет на ново у том питању иницијативу узети? То је са свим немогуће. Предлог, кога неби потпомогла ма која странка (партија) мађарска, био би мртво рођено дете, и могао би код дотични народности још побудити и ту сумњу, да се „вође народности“ у одсудним тренутцима дају за нос вући замазујући очи својим сународницима које чим, ради тога да се пређе каква тренутна опасност и т. д.

Ми ћемо радо саслушати мане, које ви на „вођама народности“ налазите, и исте износите нама и вођама на очи оцењујући их као што заслужују — али нека је и нама дозвољено указати на „бубу“ (рака) у телу мађарски странака односно њиховом положају, који није мање опасан од „славољубља“ (gloire) у Француза. А то је: узајамно надтицање у величању сопственог мађарског народа и народности са „лица и наличја,“ од куд долази, да је сваки онај развикан и опрљен као издајица народа, који се усуди искати концесије (уступке) за „народности“ тако, да се најпосле нико неће смети, или и ако, а оно тек стрепећи, и то само у општим двосмисленим изразима, али ни пошто са позитивним предлозима, усудити изићи. Јест, изгледа као да већ

у моду ушло, тражити ловрове венце у оцрњивању народности.

Док год утраје то стање — дотле се неће моћи наћи умне основе за споразумлење, а кајаће се — можда на свим странама — кад већ „касно“ буде.

Др. Св. Милетић.

Ово писмо дра Св. Милетића пропраћа „Н. сл. Л.“ овако:

„Са особитим задовољством констатујемо, да се господин припошиљач горњег писма, са нашим назорима у питању народности у суштини њиховој саглашава, кад признаје, да сама идеја народности неможе бити везујући покретач (агенс) међу разним племенима земље (угарске;) признао се једанпут то и уважили се, лако ће се онда, добром вољом са обе стране, више или мање важне диференције у пракси одклонити моћи. Истина г. припошиљач мисли да су баш м а ђ а р с к и државници они, који тој идеји клањају, јер хоће једну народност и то мађарску да начине средотачјем свију народности; али ако би тај приговор у неколико и основан био, ипак ће г. др. Милетић допустити, да ако се где која народност сбиром умни и материјални атрибута уздигне на више морално станиште у државном животу, да у њеној моћи и не стоји резигновати (оставити) на тим атрибутима, па ма то било и за љубав начелу равноправности, као што се у тим околностима неможе одклонити, да једна или друга народност у неком смислу вођење предузме. Можно је на сваки начин да има и таки мађарски „државника“ који се неће осећати задовољни спрам таког становишта својих сународника, какво смо ми овде означили — но, онда се нећемо устезати да изјавимо, да онај прекор који смо у чланку нашем од 13. (рим.) ов. м. изрекли, и те државнике обухваћа.

Напуштање предлога о заокружењу (ароондовању) жупанија, од стране вођа народности истина важи као знак мудре умерености; али ми са нашег становишта, једва да им можемо на томе благодарни бити. Ми би шта више желели, да се досадање „стално“ поделење жупанија у целој земљи подчини основеној измени са обзиром на управу као и правосуђе и т. д. по пространству и положају станујућег народа, и сличним важним елементима. На против допустиће нам поштовани писац горњи редака да приметимо, да ми за разлику између „magjar nemzet“ и „magjarországi nemzet“ немамо особитог разумевања (! У.); ако су само народносни одношаји на задовољство уређени, то по нашем мнењу не значи много горњи назив, и онда се цео спор своди на прост граматикалан спор.

Подпуно смо споразумни с тим, што се за народности најпространија слобода језика у школи, општинама и т. д. захтева, шта више, ми идемо још један корак даље и желимо да се народностима слободна употреба језика њихова и у законодавству допусти, прво из начела равноправности, а друго и уверењем руководени, да се тим, чувајући само такозвано дипломатско првенство мађарског језика, неби мађарском идиому никакав уштрб нанео.

Ми смо пак споразумни с тим, што г. писац судбину питања народности у з а к о н о д а в с т в у (сабору) за тако запечаћену држи, да мисли да је ризично још једном подстаћи ту ствар. Ми смо шта више, уверени, да би паметан (!) и правичан (!!) предлог за коначно решење тога питања данас врло моћне потпоре нашао код свију либерални родљуба свију странака (!) Ни у ком случају пак, баш и кад би и тај покушај пропао, — што ми никако неверујемо — неби толико штете било, као кад се то питање од законодавства удаљено уз држи, и ако се буде и даље чинило лоптом страсти међу народом.

(Ми с наше стране нисмо у стању увидити још за сад основе на којима се „Н. сл. Л.“ нада толико прозелита за потпору решења питања народности, у „родољубима“ мађарских странака наћи, премда знамо добро, да је измена њеске политичке констелације имала врло јака утицаја на разбистравање мнења међу мађарским државницама. Међу тим и ми држимо да о томе питању не треба много речи трошити; говорило се доста — али глувима ушима. Сад ћемо чекати на — време! У.)

У ПИТАЊУ ЗАСТУПНИЧКОГ ИМУНИТЕТА.

У саборској седници 25. јун. 1868. под председник С. Гајзаго, одма у почетку седнице, подваша сабору сљедећи извештај:

Председник пороте у пештанском округу послао је у смислу закључка истога суда против земаљског заступника Вл. Бесермењија донешену теретну осуду, а уједно и закључак септемвиралне табле, као касационога стола у поротним стварима, у коме ту осуду одобрава. Ја држим, да се узме на знање.

Е. Ш и м о њ и интерпелира министра правосуђа: зна-ли он да је Бесермењи 24. јуна добио од председништва пороте закључак, по коме му се допушта, да се 25. јуна пре подне у 10 сати код суда Пештанске вароши пријави и својевољно ступи у затвор. Па после пита, како мисли министар, да се тај поступак слаже са имунитетом заступника.

Ј. М а д а р а с куди поступак, што порота доцније шаље осуду сабору, но што је издала наредбу, да се посланик ухвати. И за затвор треба, ако не из другога, а оно из формалног приврења, искати допуштење сабора. (Одобравање с лева).

Министар правосуђа Б. Х о р в а т: Сабор је у своје време допустио, да се може одпочети истрага; пошто је услед истраге увиђено, да се против дотичнога посланика може повести тужба, порота му је судила; и тако ту осуду пороте сабор нити може кудити нити одобравати, без да не уништи независност судску. (Журно одобравање с десне стране.) Он даклем сматра за врло коректан посао поступак саборског председника, што је овај, да неби овај сабор за superrevisorium forum над највишим земаљским судом декретирао, предлагао, да се поднешени извештај просто на знање узме.

П. Ђ а р и: Легислатива с правом може захтевати, да се пред њом констатује, јели заиста донешена осуда и јели законити компетентни суд судио, из чега сљедује, да дотични суд само онда има право извршити осуду, ако то сабор после предходног извештаја и саопштених дата — допусти. (Одрицање с десна). Не слаже се са имунитетом посланика и са достојанством сабора, да се, пошто је суд одредио извршење, прикаже осуда.

Ј. В а љ и: Ако је требало за истрагу допуштење искати, мора сабор и у тој ствари, што је млого теретније, решавати, оће ли се осуда извршити.

Б. Х а л а с потпомаже Ђаријево мнење и жели, да се ствар упути на имунитетски одбор.

Л. Х о р в а т: Када је сабор дао допуштење на судску истрагу и дотично на тужбу, и он га је самим тиме судио. У питању затвора (Одобравање с десна; негодовање с лева). Иначе би могла наступити та аномалија, да ће један законити суд моћи кога прокламирати за кривца, али што се тиче извршења осуде, то да је предмет нове расправе, што би такав поступак био, који се не слаже са достојанством заступничке куће.

Л. Д е а к и: Мандат Бесермењије, докле траје, не може се издати: Зато предлаже да сабор не изда Бесерменија, јер срез не може остати без посланика.

С Б о н и ш: Осуда суда мора се дати на знање сабору пре извршења, али само из приврења, да сабор може констатовати, јели осуду донео законити суд и јели се држале законите форме. Ово би се најлакше могло констатовати тако, ако би се овај поднешени извештај упутио на имунитетски одбор. (Одобравање с лева. негодовање с десна). Ако је осуду донео по законитим формама законити суд, сабор не може сметати извршењу осуде: иначе би се са свим срушила независност судства.

П. С о н т а г (из Чанада): Може бити, да би се ово питање могло решити, као што Л. Хорват хоће; али говорник налази више спокојства у томе, ако сабор буде ово питање начелно и за будућност како у првом тако и у другом степену расчистио. Жели, да се сабор увери и у погледу извршења предстојеће спорне ствари.

Мин. Б. Х о р в а т: Сабор може захтевати, да се против саборских чланова донешена осуда овде на знање стави. Овоме је тиме за доста учињено, што је пријава преског суда и осуда септемвиралне табле послана 21. овог месеца председништву. — Право куће пак не може се простирати и на то, да решава о питању, дали су се при донашању осуде и извршењу вршиле све форме; иначе би из овог сљедило, да неје септемвиралне табла касационо суд, него сама заступничка кућа, која би као такова поново могла решавати о одлуци септемвиралне табле. —

Ако своје право хоћемо да штујемо, то је први захтев, да примером покажемо, да знамо и хоћемо да одржимо право других тела, уставних тела неповређено. —

Ал. Ч и к и жели, да се ова ствар засебно на дневни ред стави и да се онда одлучи, да ли ће се издати посланик и да ли је осуђен као што закон захтева или не?

М. Б о р к о в моли председника, да да разјашњења, како се могло догодити, да је пријаву тек данас подно, у то време, кад Бесермењи — може бити — већ седи у затвору или га четници тамо прате. —

П р е д с е д н и к: Списи су тек јуче стигли председништву. —

К. Т и с а: Ако је који посланик оптужен на сходан начин, то заступничка кућа у том мњењу и претпоставци, да ће му законит судија законитим начином судити, не може одрећи издавање посланика суду; али је немогућност, да се овим издавањем већ унапред обвезала на то, да ако ствар не буде текла пред редовним судом, и на законити начин, да је тиме већ дозвола дата, да се посланик, који је на такав незаконит начин осуђен, без даљег питања куће затвори. — Држи, да ваља кућа своје право постојано да одржи, да се само са њеном дозволом може какав посланик суду издати и затворити. —

Ђ. К у р ц држи за нужно пријаву осуде, али није тог назора, да се законодавство у то меша, да ли је осуда донешена поред одржања форама. — Ако судија донесе осуду без обзира на форме, то може осуђени постепеном апелацијом искати да се осуда уништи; али ако виши суд рекне да је осуда умесна, то се у то нема мешати законодавство. — Кућа даклe треба осуду просто на знање да узме а извршна је власт дужна ту осуду извршити, па протестирали ми, или не; јер кућа нема права на административном путу спречити извршење законито донешене осуде. —

Ј. Х о д о ш и ј у држи, да је нужна дозвола куће, и ако кућа данас у тој ствари одлуку не би донела: предлаже, да ако би данас Бесермењија задржали у 10 сати, да се одма пусти, и да слободан буде све дотле, док кућа не изрази своје мнење у овој ствари.

В. Берзенцеј усваја назоре Бониша.

В. Ковач поднаша овај предлог: Пошто је јасно из поднешени списа, да се је у ствари посланика Владислава Бесермењија поступак са предходном дозволом заступничке куће догодио, и пошто је у тој ствари законити суд осуду доно, то се званична пријава на знање узима и кућа нема ништа против извршења осуде.

Драг. Керкапољи се саома слаже са Хорватом Лудвигом гледе тога, да кад је дозвољено законитом судији да парницу може подићи, да је кућа тада уједно решила, да законити судија може извршити осуду. — Да ли су форме одржане или не? то је тако питање, о ком решава виши суд, и нико други.

А. Едеш потпомаже назоре министра правде.

М. Маноиловић моли да се списи прочитају, ко е се и учини.

Е. Шимоњи жели, да се ствар својски расправи, пре него што ће кућа дозволити, да се који члан затвори.

М. Манојловић непризнаје законодавству право, да може законитим путем донесену осуду уништити, или super revisiorum forumom вршити. — Позивајући се пак на 83. § наредбе, коју је министар правде издао у погледу на преске преступке вели, да у овом случају непостоји осуда, која би се могла извршити, и мисли да се у овом штадијуму ствари, списи имунитетној комисији предаду.

Минист. Хорват: У самој природи ствари лежи, да осуду не донесе тога ради, да остане написана милост на папиру, него да се изврши. Да ли на извршење има законитих услова или не? о том ће суд судити, али ми немамо права.

А. Добрвански прилаже уз предлоге Манојловића и Ходошијуа.

Ј. Мадарас поднаша овај предлог: „Осуде које је подно поротни суд издају се имунитетној комисији заступничке куће из тог узрока, да о овој ствари што скорија извешћа кући поднесе.“

Председник: Пошто нико неје забележен за говор, то следи гласање. — Прво је питање, које сам ја тако слободан био предложити, да ли узима на знање кућа поднесене и прочитане списе. — Нека изволе они посланици, који узимају на знање списе, које је председник преског суда поднео, устати. (Устану.) Већина узима на знање. —

СА СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ.

У Крагујевцу 1. окт. 1870. год.

Јавио сам вам неки дан, да је у предлогу закона о пословном реду у државном савету остао у скупштини нерешен чл. 48. у коме гласи, да је друга примедба саветника учињена на решење министарско у спорним административним предметима обвезна за министре, и да према истој мора дати задоволење жалиоцу.

И на данашњем састанку скупштинском решено је, да се чл. 48 преиначи, и тако сад друга примедба саветска на решење министарско неће бити обвезна за министре, него ће државни савет учинивши друге примедбе на решење министарско означити, ком је члану закона исто противно, па ако и ово министре неубеди, онда ће министарски савет решити, да ли су посматрања министрова основана, па ако и он нађе да је министрово посматрање основано, — онда ће се упутити законодавној власти (скупштини) да протумачи закон на кои се државни савет позива и према томе протумачењу следоваће решење министарско.

Исто тако 8. тачка чл. 103. пословног реда у скупштини, примљена је по предлогу владину, јер скупштина као законодавна власт по чл. 54 устава неможе вршити оне послове, које уставом неспадају у круг њене власти.

На данашњем састанку скупштинском, осим тога што је одостоверен протокол прошлог састанка, и што су читани поздрави са више страна, није ништа даље рађено; а сутра ће се у скупштини претресати предлог закона о уређењу учитељске (педагошке) школе, и о уређењу народног позоришта.

НАРОДНА ЗАКОНОДАВНА СКУПШТИНА.

Састанак од 26. септ. 1870. г. у Крагујевцу

(по стенографским белешкама.) Пре подне.

(Из „Јединства.“)

(Наставак.)

Председник: ако је ко болестан од посланика да не може доћи на скупштину, нека јаве за њега његови пријатељи пре седнице.

Скупштинари: болестан је Јанићије Пешић, Богдан Живковић, Милан Дамњановић.

Председник: сад ћемо прочитати протокол нашег шестог састанка.

Г. Јов. Бошковић; чита.

Председник: има ли ко шта да примети о протоколу?

Скупштина: немамо.

Председник: одбор, који је одређен био да прегледа пословни ред у скупштини, свршио је свој посао и поднео овде извештај, зато молим саслушајте га.

Г. Бошковић: чита.

Председник: сад ће један секретар читати пројект, као што је обележен од стране владе, а после ће други секретар читати мнење одборско.

Пошто се први члан прочита, примети један скупштинар да треба казати: „народна скупштина“ а не само „скупштина.“ Затим би усвојен предлог одборски. Владимир Хаџић и разложи да би тај члан требао овако да гласи: Кад посланици дођу у место, које је за држање скупштине одређено, они ће се изјутра од 7 до 8 сати на дан кад ће се скупштина држати сакупити у скупштинској дворани, где ће на вратима тога јутра осванути написана таблица са кнежевим подписом кога је кнез овластио да у име његово прима посланике народне. Пошто посланици заузму место, онда ће сваки округ из своје средине представити по једног одборника за одбор, који ће прегледати пуномоћија свију посланика, а исти ће одборници из своје средине изабрати себи председнике и деловође. Ово зато држим да би тако требало, јер кнез ме је и позвао, па да он неби морао сам примати посланике, то нека он одреди једног човека кога он жели да нас прима. Кад би посланици сами бирали онога, који ће нас примати, можда неби било пробитачно, јер шта знам ја шта у том стоји, шта он мисли. Може се догодити какав договор па тако да будемо преварени. (Непад Михаиловић: нисмо баш тако невини (безазлени) да се варамо.) Кад нас он прими сваки треба да заузме место где хоће, па кад седница буде отворена, онда неби требало да он и даље предњачи, но да се одреде људи, који ће прегледати пуномоћија посланика. И тако ја држим да ће тај одбор бити чисто народни и да нећемо тиме дангубити, јер ја знам шта ми радимо кад дођемо као скупштинари. Ми не знамо коме да се јавимо и ко ће нас увести у дужност, но долазимо као мува на сурутку.

Г. Јов. Бошковић: ја имам неколико речи да одговорим на говор Хаџића. Ви сте казали, да ми кад дођемо на скупштину тумарамо као мува по сурутки; али ја држим да ми нисмо муве, а после сте казали, да скупштинари треба прво да сазнаду где је скупштина. Одбор је и сам то хтео да каже, зато је и казао да посланици кад дођу, да треба да се састану и затим одбор изаберу, а ја држим да ту онда нема тумарања, а што се тиче седнице, ја држим да се она оног истог дана не може држати, јер тада бива призивање светог духа, па с тога дакле неможе бити ни избора.

Скупштинари: јест тако је.

Председник: примате ли предлог одборски или предлог владин?

Скупштинари: примамо одборски предлог. —

Г. Хаџић: онај који хоће да буде члан нека похита.

Г. Васа Мацарев: нема смисла што каже г. Хаџић, да морамо похитати, па да будемо чланови одбора, јер ја зато не могу изгубити право што ни сам похитао да будем први ту.

Г. министар Рад. Милојковић: ја држим да оног дана, кад се каже да ће се скупштинари искупити, треба да је сваки посланик пред подне на своме месту. Но као што стоји у првом члану да посланик има доћи у очи оног дана, који је за скупштину означен, и по томе може доћи чак у вече, то би онда добро било да се каже: у јутру оног дана кад се скупштина отвара треба да се скупштинари састану, или да се каже на пример у јутру до 10 сахата.

Алимп. Васиљев: ја држим да би боље било, да се каже само: изјутра, а да се не опредељује сахат.

Председник: имам да приметим нешто на говор г. министра. Кад се каже „изјутра,“ онда би могао један посланик доћи у 11 сахати и казати зашто га нисмо чекали кад он има право до подне да дође. Ми би тако изгубили цело пре подне, зато ваљало би границе определити.

Г. Рад. Милојковић: најпосле ако ви хоћете, оно се може казати: изјутра најдаље до 8 сахата.

Драг. Ризнић: ми смо зато и казали да они саставе одбор, који дођу један дан пре скупштине и да се томе одбору пријављујемо, јер кад нема реда не можемо ни знати коме се ваља пријавити. Зато ја држим да они саставе одбор, који дођу у очи отварања скупштине, јер је нужно знати коме ће се посланик пријавити и који ће његово пуномоћије прегледати.

Председник: овде је реч само о томе: да ли ће одбор саставити они, који дођу до 8 сахати или доцније.

Једни скупштинари: до 8 сахати, а други: треба један дан пре.

Г. Алим. Васиљев: овде је говор до 8 сахати, зато што ће они који до тог времена доћу моћи саставити одбор који ће прегледати пуномоћија а остали посланици не морају бити ту, они могу ићи међу тим у цркву и то држим да неће дуго трајати.

Павле Грковић: а шта ће бити онда ако сви посланици не дођу до 8 сахати? Онда ће на тај начин имати право и онај који доцније дође.

Председник: биће о томе доцније говор.

Г. Илија Протић: ја држим да ће време бити кратко ако се оног истог дана састанемо кад се скупштина отвара и да одбор неће имати времена да прегледа пуномоћија и о томе извештај поднесе, зато би боље било да се каже један дан пре.

Најпосле би усвојен предлог одборски с изменом.

Код члана 3-г приметио је одбор да треба да дође исти члан после члана 8-г.

Влад. Хаџић: нека остане онде где је и написано.

Скупштинари усвоје предлог одборски.

Код члана 4-ог би усвојен предлог одборски.

Влад. Хаџић: овде има сад две врсте посланика: народних и кнежевих, зато би ја желио да кад се пуномоћија предаду, они постану оно што и ми, и да се кнежеви посланици поделе на окружија а то тако, да они вуку коцку који за који округ извуче да се и сматра за посланика тога округа, на пр. ако г. Ђорђе Петровић, извуче за окр. чачански, он ће се онда сматрати за посланика чачанског.

Г. Рад. Милојковић: и они посланици, који су баш из Чачка, постају одма народни посланици, као год и посланици кнежеви чим се пуномоћија прегледају па се нађу да су уредна, и по томе ту нема никакове разлике, јер сваки посланик заступа цео народ, целу земљу а не само поједини округ или владу. Што год који посланик нађе да је корисно по народ, он може то предлагати скупштини и он то чини у име целога народа а не у име оног округа одкуда је.

Члан 5. 6. и 7. буду усвојени као што је влада

предложила, а после чл. 8. да дође члан 3-ћи као што је напред речено.

Г. В. Мацаревић: овде у члану 8-м стоји да одбор може наредити да посланик у скупштину не долази, ако му пуномоћије није исправно, али ја мислим, да је наш пород толико поштен, да неће ни сам долазити ако му пуномоћија није исправно.

Г. Рад. Милојковић: скупштина може решити да ли је пуномоћије уредно или не, па док се то не сврши; ми не ћемо дати да се то одма изврши т. ј. да посланик у скупштину не долази. Зато се баш и каже, да не долази дотле, докле се то не извиди, али му се тиме још не одузима право да он доцније доћи може.

Затим прешло се на члан 9-ти код кога се породило питање, да ли је боље казати „састанак" или „седница" и један скупштинар рече: састанак је кад се само нас двоје састанемо, а седница означава да се приступа неком послу у много већем броју, зато јаснија је реч „седница" по „састанак."

Скупштинари: нека остане „састанак" то је боље, јер се тако свуда говори у народу.

Г. епископ Мојсеј: ја би имао нешто да приметим. Овде се каже да ће посланик полагати заклетву у присуству министра унутрашњих дела, а пошто смо и ми сада посланици, то би рад био знати, да ли ћемо и ми заклетву полагати, јер ми смо већ један пут заклети. Ако хоћемо, то да се означи.

Г. Алимп. Васиљев: скупштина је казала, да се епископи треба да закуну али онако, као што закон за њих прописује, т. ј. да они само подписују заклетву, пак се онда сматра као да су и заклети.

Један скупштинар: нека се они заклињу по њиховоме пропису само то треба да буде званично у присуству скупштинара.

Други скупштинар: овде се не говори о томе како ће се и остали посланици заклињати, јер је то прописано у другим законима како се заклињу свештеници, владике и т. д. с тога није нужно чинити овде исправке.

Трећи скупштинар: који хоће да има право гласања, тај мора да се закуне као и остали и ми немамо ништа против тога, што је њихова заклетва друкчија, само хоћемо да се пред скупштином заклињу.

Г. Ст. Вељковић: врло је уместна примедба г. епископа, јер у закону треба изреком казати, пошто то тако бива у свима земљама где има разних верозаконских секта.

Г. Рад. Милојков: овде није реч о начину полагања заклетве, но само о томе, кад да се полаже на ком састанак, па био тај, који полаже, Евреин или Мухамеданац, то је све једно, он се мора заклети наравно по своме закону али у онај мах када и други. С тога би довољно било казати, да епископи полажу заклетву по пропису за њих постојећем само у време скупштине.

Г. Васа Мацарев: ако је тако као што г. министар каже, онда би требало то исто приметити и за свештенике, јер и они имају пропис како заклетву полажу.

Г. Коста Димитријев: кад сви посланици полажу заклетву, онда би тако исто требало да полажу и свештеници и епископи на један исти начин.

Г. Рад Милојковић: они и полажу заклетву и то тако рећи јачу него остали посланици, јер они дају њихову заклетву написмено.

Један скупштинар: ја ни сам за то да епископи полажу заклетву, јер су се они један пут заклели да ће до смрти савесно радити.

Г. Коста Димитријев: то је истина, да су се они заклели за дела по њиховоме духовноме чину, али пошто је овде сасвим други рад, т. ј. рад народњи, то треба и они да полажу заклетву.

Г. Председник: да ли сте дакле тога мнења да они полажу заклетву у присуству посланика или да само подписују заклетву.

Скупштина: јест тако је.

Г. Ст. Вељковић: ја држим да би боље било да се то стави у сам текст, а не у протокол.

Г. Мојсеј: да се то доцније неби морало објашњавати, то би добро било да се о томе начин пропише.

Скупштинари: да остане као што смо казали.

Члан 10-ти усвојен је без примедбе, а члан 11-ти са одборском приметбом.

Г. Влад. Хаџић: ја би био тога мнења да посланици вуку коцку при одређивању места где ће који посланик седети.

Један скупштинар: ту не може бити ограничено, ја хоћу да седим где је мени воља.

Други скупштинар: моје је мнење да би требало на клупама назначити само то, где ће који округ седети, али не да се вуче коцка.

Г. Влад. Хаџић: ако ко хоће да посланици нису подељени по окружијама онда ја држим, да би требало коцку вући где ће који седити зато, што ја не могу седити до људи из мога округа, јер ће они онда гледати шта ћу ја да кажем па би на тај начин може бити и они пристали на оно, што ја предлажем па ма то било и рђаво. Зато би ја желио да се посланици поделе, један да седи у овом крају а другу у оном.

Скупштинари: нећемо коцку, нећемо.

Председник: ко хоће да се вуче коцка тај нека устане, а други нека седе.

Већина је седела.

Затим прешло се на члан 12-ти, 13-ти, 14-ти, 15-ти, 16-ти, 17-ти, и 18-ти, који су усвојени са неким малим измена̄ма одборским, а код члана 19-ог узе реч г. Коста Грудић и рече: овде су у овом члану опредељене дужности званичника скупштинских, али није казано шта ће бити са оним, који се покаже неискрен у дужности, зато би то требало назначити, и то тако да ако се примети то особито код председника да не ради онако као што треба, онда да му се најпре примедба учини, а после ако би и даље то продужио, да се збаци ако би 20 посланика за то гласали.

Г. Пант. Срећковић: тај предлог не може се усвојити зато, што председника бира скупштина па с тога онда не могу 20 скупштинара оборити оно, што је скупштина закључила, јер би то онда значило бунити у неком смислу скупштину противу председника и шта би онда значила његова заклетва, да ће верно своју дужност вршити. Ја дакле држим да овде не може бити питања о томе.

Г. Драг. Ризнић: ја држим да скупштина нема права да председника збаци, јер њега кнез поставља указом на предлог саме скупштине.

Г. Рад. Милојков: овде је питање да ли председник скупштине може учинити што год, што би скупштини било противно. Ја држим да то није могуће, јер он по закону не може својим гласом да превлада, ако је једнак број при гласању изишао. Он само даје реч посланицима и стара се о реду и може посланицима, који би ред нарушавали, закратити реч а они моду после жалити се скупштини и питати да ли је уместно што им је председник реч закратио и скупштина ће о томе решити. Председник дакле даје само просто глас и пази на ред и више ништа. — Председник у неким парламентима и не даје глас. Он је управо израз већине посланика, нити он може мнења других оборити и тако показати се неискрен у дужности.

Г. Божо Божовић: кад нигде не стоји изриком да ја председника не могу опоменути кад спазим да погрешно ради, ја онда мислим да имам право да га опоменем, зато о томе не треба ни говорити.

Скупштина: не усвајамо предлог, г. Грудића.

Код члана 20-ог рече г. Јов. Бошковић: ја сам био у одбору, који је овај предлог претресао, али ипак зато имам да приметим ово: овде у овом члану каже се; ако би председник и подпредседник били спречени у дужности својој и т. д. Ја држим да би требало и за подпредседника одредити заменика као што се одређује за председника, јер и он може бити спречен у дужности. После требало би правити разлику између тога, кад је који од њи спречен само за кратко време и кад су спречени за свагда, и држим да би у случају, кад је за неко време спречен, скупштина требала да предложи заступника, а у случају кад не може више дужност да врши, онда да се изберу 6 лица, између којих ће се изабрати председник и подпредседник.

(Наставиће се.)

ИЗ ПРВЕ ОПШТЕ УЧИТЕЉСКЕ СКУПШТИНЕ.

(Продужење).

После подне у 3 сахата буде седница отворена и брат председник подноси скупштини брзојав од Кулских учитеља. Перовођа га чита: „Здраво браћо! Опште позната учитељска куга, недаде нам да у племенитом раду вашем учествујемо. Жеље су нам жарке, жељни смо рада, но рад нам се неда. Наш учитељ јесте срамота народња, жртва сиротиње, науком оружани, слободом заштићени, вољом и љубављу сједињени, подајте му хлеба да нарани народ!" Овај је брзојав кулских учитеља веома одушевљено примила скупштина и одпоздравила га са бурним „живели кулски учитељи!"

За тим брат председник поднесе скупштини предлоге који су дошли на брата Дејановића од сомборског учитељског збора, с том жељом да се својски у претрес узму. Ти су предлози упућени на дневни ред. За тим председник позове одбор који је одређен да проучи и спореди предлоге брата Грујића са нацртом саборским.

Извештач тога одбора брат Жекић јавља да је одбор тога мњења, да кад се узме саборски нацрт у претрес онда нека се скупштина обазре и на предлоге брата Грујића, јер ће се у нацрту наићи на оне предлоге који се спомињу и у Грујићевим.

Брат председник пита да ли ће скупштина узети у претрес све поједине тачке саборског нацрта, или ће се нацрт у главном претресати? На које скупштина једногласно реши да се саборски нацрт сав од тачке до тачке претресе, али пре него што ће се исти нацрт у претрес узети иште скупштина да се предлози Сомборског учитељског збора најпре прочитају. — Председник даје перовођи брату Акимовићу да их чита. Кад су се ти предлози прочитали узима их скупштина на повољно знање, и изјављује да се тако исто с њима ради и поступа, као што ће се и са Грујићевим предлозима поступати, тим више што предлози у строгом смислу нису предлози него су противпредлози саборског нацрта. Пошто је сомборски збор на брата Дејановића те предлоге послао, хтео их је он радо заступати, али му не беше могуће јер је водио записник скупштински; за то предложи скупштини да онако исто један одбор одреди за те предлоге, као што је одредила и за Грујићеве предлоге. Скупштина је усвојила тај предлог и изабере одбор у лицу брата Арона Михајловића, брата Драгутина Дадића, и брата Дамјановића.

Сад се предлози на претресање нацрта а у једно згодном приликом на предлоге брата Грујића и предлоге Сомборског учитељског збора узму. — Председник предаје перовођи нацрт саборског школског одбора да га прочита ради претресања и од тачке до тачке. Оваким је од прилике редом ишла скупштина. Ми сад нећемо наводити све редом параграфе нацрта који су претресани били, само ћемо се снога придржавати око чега се по највећма дебатовало и да ћемо мњење с нашег гледишта, а појединости то ће и онако записник на јавност изнети.

Али пре него што ћемо то чинити најпре ћемо рећи са нашег гледишта какав је изглед имала та скупштина.

Почећемо најпре од председника брата Васе Ђурђевића, који је познат са свога слободњачког начела и са борбе за народну идеју против клерикалне томе незнање и себичности у нашем народном сабору. Ми смо се већ у напред надали, да ће по њему и сва скупштина испуњена бити народним духом, слободном мисли и речју. Али дело беше превазишло наше надање, јер нам брат председник бешо жива слика оне узвишене мисли, која се од скора пробудила у нашем народу. Ту не беше никаква стра него говорило се против свачега онога што народ и њену школу у назадњаштву задржава. Заиста ми смо принуђени ма да нам никако на уму не стоји ласкати или прецењивати кога, али морамо честитати тој учитељској скупштини што имаде такога председника. таког вођу на пољу умног делања који је умео дати таког примера учитељима да су могли необзирући се ни нашто слободно већати о добру, о јадима и својим и школским.

Пређимо сад на саму скупштину.

Да је она била достојна таког председника о томе нема сумње, и ми смо принуђени казати услед похвале истој скуштини, да је подпуно одговорила својој узвишеној задаћи. Ова се скупштина може успоредити са таковачком, да се први пут подиже застава за ослобођење народа српског; онде се мачем крчио пут слободи, а овде се својским умним делањем и слободном речју ка просвети. Ова учитељска скупштина показала је како су умно напредовали наши народни учитељи од онога времена кад још учитеља држаху за човека сажаљења достојна, човека који је у вршћен у последњу класу људи. Неће мо овде даље разјашњавати ко је учитеље тако понижавао, јер то се може и по себи знати, но ће мо само казати да се у овој скупштини из сваког појединог говора могло јасно запазити, како су народни учитељи знатан корак учинили на пољу своје и опште просвете. Ми се од све душе радујемо том просветном напредку, јер нам оно јамчи да ће нам се са њима и народ подићи, морално па и материјално. Дакле као што рекосмо у опште скупштина је превазишла наше надање, рад јој беше у опште подпун из ког се нагло напредовање видети могло. Говорника је било много и то таквих, који би могли ма на којем сабору места имати. Ти говори нису били посебни него у дебатама бранећи свави своје мњење. Ту се јасно могла видети нужда, како би добро било да имамо више стенографа, јер је штета да оваке говоре само они чују, који су у скупштини, почем су врло занимљиви.

Истина да се у истој скупштини нешто мало нашло и назадњаштва али ми се томе неће мо чудити, кад промислимо да се на једанпут неда ништа остварити.

Ми смо већ рекли да све појединце овде неће мо наводити, него ће мо само по нешто узети из записника и своје мњење о томе дати; јер цео записник и онако ће се путем којих новина на јавност изнети.

Узмимо дакле §. 18. нацрта саборског одбора: Наставни предмети српске народне школе пропраћени су сви са одобрењем, само у првој тачци „наука хришћанска" и у 10 тачци „појање и певање."

Предмет претресања науке хришћанске био је тај што су неки хтели да уреде како ће предавати науку ту, на ком језику, и пита се да л' у тај предмет спада и славенски језик. Ово све ми мислимо, да неби требало да се састоји у тој тачци. Ми мислимо да су обележени само предмети који ће се предавати у народној школи, а ко ће их предавати, то ту није питање. У збору је свршено да учитељ има предавати науку хришћанску. Ми незнамо са кога су гледишта то учитељи усвојили, али мислимо као што нам се чинило да учитељи баш нису знали на коме би оставили тај предмет. Али ту немају право. Истина да ми данас готово ни три до четир свећеника немамо који би кадри били ту науку предавати, али закључци народног сабора и тешко ће одма у живот ступити; па баш и ако ступе, ено видимо из нацрта да ће се сабор и за богословије постарати, па кад се и тамо једанпут удеси систем предавања, као што је и у учитељишту онда се зацело немамо узрока бојати да ће мо, ако свећеницима ту науку предамо, предати је у ђаволске руке. Ми мислимо да би боље било да је скупштина учитељска тај предмет свећенику предала, тиме би се млого учитељу олакшало, млого би му остало времена за оне предмете које ће детету у животу врло нужни бити. Ми ни смо не пријатељи вере, али мислимо да ће човек бадава бити ма како богомољац, неће моћи живети, ако нема вештине и знања која му требају за живот.

Наши су учитељи узели на се хришћанску науку, а тиме су узели велику одговорност на себе пред свећенством; тиме су узели половину предавајућих часова, а то је грдан губитак по остале предмете. Свршено је „наука хришћанска у мањем обиму." Нама је то веома смешно, кад нам се рече у мањем обиму. Та ми добро знамо да су границе метуте само за оне учитеље, што се више сврши боље се покаже. И ми би желили видити ког награђеног учитеља, који је радио само донде, докле је прописано! Зато би требало науку хришћанску сасвим свећеницима предати па нека узму обим колики хоће. Та они и онако за ту голему плату коју им сабор одреди врло мало раде. По нашем мњењу, науку би хришћанску предали свећеницима и то да је безплатно врше, а учитељима би остали они предмети који ће детету за живот требати. На то требало би да учитељи сву снагу своју положе.

(Свршиће се.)

ДОПИСИ.

— Пешта, 5. окт. Случај, који се услед преско судског осуђења др. Свет. Милетића с њиме догодио, побудио је пажњу журналистике у погледу имунитета, или права посланичке заштите. Кад је тегоба касације противу пресуде од касационог суда одбачена била, нареди пресски суд дан, 15. (27.) септ.) у који дан Милетић има суду у Пешти предстати, да се затвор изврши. Милетић даде противу тога другу касациону тегобу, у којој доказиваше, да се на посланику уг. сабора каштига затвора неможе извршити пре, него што та ствар преко сабора пређе. Међутим Милетић дође 5. окт. п. р. у Пешту, где од суда добије решење касационог суда, по ком се и та тегоба одбија, јер, вели се, мин. уредба наређује само, да се само пресуда има председнику сабора саобштити, а не говори о том, да се међутим са извршењем пречекати има. Милетић на то предстане суду у Пешти 6. окт. и изјави председнику, да он и сад држи, да се на посланику каштига затвора не може извршити пре, него што сабор на саобштену пресуду ма какво решење донесе, ма и само то, да га просто на знање узме; то је парламентарна пракса, и тако је било и са Бесерминијем и Романом; да он нема ни права, резигновати на имунитет посланика, и да неможе својевољним наступањем затвора повредити право посланика и сабора; он се неможе и неће сили противити, али нека се сила и употреби... Председник од своје стране вељаше, да увиђа, да је ствар спорна, али да се суд мора држати прописа, тим више, што је и касациони суд своје решење у том смислу донео. 7. окт. узме председник Милетића на записник, и пошто је овај међутим стање ствари председнику сабора пријавио, одложи се извршење на сутра дан. Код председника сабора десио се и посланик Пуљски, који такође своје мишлење изрази, да се затвор неможе без знања и решења сабора извршити, и како се и председнику ствар спорна чинила, стави се он у споразумлење са министром правосуђа, и са председником прескога суда, но диференција се не могаше тим путем решити. Излазак је из тога сукоба између судова и парламентарне праксе био, да се рок извршења због здравља продужи донде, док сабор не би ствар решио, но тај пут није осуђени хтео употребити. И тако 8. окт. п. р. предстане Милетић суду, и уложивши протест противу извршења затвора пре и без сабора, прими „ордре", да се 10. окт. у Вацу ради извршења каштиге стави. 10. у вече приспе у Вац, и сутра дан оде сам лично директору затвора, и јави му: да је Милетић синоћ у Вац стигао, да је одсео у гостионицу код „Звезде" но да се као посланик пре знања и решења сабора неможе другчије,, него екзекуцијом у затвор увести дати. 11. и 12. окт. заман чекаше он, да когод по њега дође, да га одведе, и 13. пошље директору писмено у ком рекне: да он већ трећи дан чека на извршење затвора, да ће још до довече чекати, и ако донде ништа не буде, може, и мора сматрати, да власт држећи ствар за спорну, хоће да се извршење фактично продужи до решења сабора, и да ће се он у таком случају вратити у Пешту на своје посланичко опредељење. Како је у канцеларији предавачу писмено речено било, да је директор тога ради у Пешту позван, и да ће то вече у 6 сати доћи, Милетић пречека и сутра дан до 11. сати, не би ли директор, који се из Пеште на уречено време вратио, сутра дан имао прилике, извршити наредбу, ако је какву добио. Пошто до 11. сати ништа не би, то се Милетић са жељезницом у подне 14. окт. у Пешту врати, где се и сада бави. Ту је начуо, да су више посланика поднели протест противу тога, што би се противу тога, што би се затвором посланика пре решења сабора повредио имунитет посланика, и право сабора, те да се и због тога фактично престало од извршења пре саборске одлуке.

Милетић је пре одлазка у Вац дао изјаву у „Н. сл. Лоју," коју је „Н. сл. Лојд" пропратио тиме, да Милетић има право, и да неби требало, да се без насиља пре саборске одлуке затворити даде. У том смислу изјасни се и „Еленер." Реформа најпре донесе Милетићеву изјаву без икакве примедбе, и чињаше се, да је одобрава, а сутра дан донесе неколико линија, у којима рече, да се или Милетић или Пулски варају, и саобшти расправу, која је у сличној ствари вођена због Бесерминијa. (Ми ову расправу ниже саобштавамо. У.) На то је Милетић одговорио у „Н. сл. Лоју" (који одговор ћемо такође саобштити. У.)

Милетић и не мисли на то, да ће сабор одрећи затвор, нити му је стало било до тога, хоће ли десетак дана пре или после затворен бити, тим мање, што је ово одлагање са већим трошком и дангубом скопчано — али није могао ни хтео допустити, да се без обране с њим другчије поступа, него што је досад са другима поступа, и није хтео без обране и невоље напустити право, и прилику, да ма и један дан на сабору буде, и по потреби, и договору са друговима својима учини на сабору какав корак за обште ствари наше, које би му дужност посланичка налагала. „Мађ. Реформи" наравно није то право, и она би хтела, да се Милетић сам натакне на спремљено копље, као што су осуђеници под римским Неронима у чељуст дивљим зверовима ишли са робском виком: „ave Caesar, morituri te salutant" (здрав нам био царе, поздрављајуте који умиру,) а уједно би рада и то, да Милетић својевољним затвором за владу извуче кестен неприлике, која се из реченог спора и сукоба рађа; а то учинити, било би горе него оно, кад су граничари на клупи избијени морали још господи „хвала" казати.

— У ВОЈНИЧКОЈ КРАЈИНИ, на Уни 28. септ. Председнику мађарског министарства, милом нашем грофу Андрашију прошао је канда онај страшни апетит на војничку крајину. „Врашка" енергија његовог мезимца, „поштеног" баруна Рауха показала се неспособна, код крајишника. Варждински генералат још и данас је под војеном управом, у пркос брбљавог хвалисања мађарске господе — Дон Кижотског разметања њихових пришипетљах у провинцијалу, наших мађарончићах. А како то? Треба да нам одговори на то питање, благоглагољиви гроф Андраши, председник мађ. министарства.

Иоле увиђавнији државници кад извкусе тако одважну вољу у отпору кога народа, поћи ће на сваки начин другим путем, т. ј. путем задовољења, само да се мирним начином дође до изравнања. Али ко што те државнике заман тражимо у Цислајтанији тако исто их ни у транслитавској влади наћи нећемо. Чески народ оборише и ову цислитавску владу т. ј. цислитавско министарство, а војена крајина срушиће грофа Андрашија (и његове присташе у двоједњици) са његове пресједничке са ње-

гове министарске столице. Господину грофу данас се то веома не вероjатно чини. Међутим како му драго, то jе код нас свршена ствар. Шта више ми канда чуjемо, како ће Милетић, — наш Милетић на угарском сабору своjски ожалити пад г. грофа. А и канда да гледимо господина грофа Андрашиjа као уредника каквог оповициоиалног листа у Вацу, у оноj истоj нискоj ладноj кући, (ако будућа влада небуде човjечниjа, те не народи други ваљаниjи дом за политичне преступнике) видимо га осуђена на годишњи затвор. — А! то се догађа и центлменима у борби на политичном пољу Зато господине грофе! Nur ruhig Blut! Доће и наше вриjеме.

Joш и данас бруjи кров све пештанске листове, као и кроз листове мађарске владе што у Загребу извилазе, стара песма да смо ми краjишници оруђе реакциjе, оруђе воjене партаjе, и незнам joш чиjе оружjе; и то све само зато што неувиђамо да jе оно блаженство, што наша браћа у провинциjалу под владавином поштеног Раух бана сносе, а на темељу кршне униjе, предложене с jедне стране од мађарске владе, а подписане и примљене с друге стране од мађарских чиновника у двоjедници, и само зато што перхоресцирамо сву ту поштену униjу.

Неможе нам се на ино него грохотним слушањем читати то бjесно превртање мађарске журналистике. Нечиста им савест узбунила памет, па им се привиђаjу сва страшила светска у краjини. Нека их, нек се мало изладе. Онда ће увидити, да jе краjина и народна странка у троjедноj краљевини коjу су тако систематично контумацирали jедно те исто. Онда ће увидити, да краjина није против униjе; онда ће увидити да нису краjишници противни уставном животу; онда ће увидити што вреди брацки савез с нашим народом; онда ће увидити да захтjевање краjине, да joj се судба риjеши на народном сабору ће ће заступљена бити и Далмациjа и краjина и провинциjал, и на том сабору да се углави и братски савез са Угарском, да таj захтjев рекох, није никако велеиздаjа. — Само да небуде касно! Jер стоjимо на прагу великих догађаjа.

француско-пруски рат.

У последње време одпочеше стизати брзоjави и извештаjи са бojног поља, коjи или у jакоj противности стоjе, или jедан другог сасвим обараjу, тако да се управо не може разазнати, где немачко оружjе побеђуjе, где ли француском подлеже. Докле из Париза и из Тура jављаjу извештаjи за многоброjне победе Француза око Париза, дотле немачки описуjу велики успех немачког оружjа на jугу Француске, а за опсадничку воjску око Париза веле само, да своjе досадање утврђене положаjе поседнуте држи. Брзоjави из Тура од 30. септембра jављаjу нам о врло значаjним догађаjима на земљишту француском, и том приликом владино извешће и по своме спољњем облику заслужуjе свако поверење: место и време кад су борбе биле, сасвим су тачно обележени, и после и за саме непосредне вести из Париза не може се рећи да су измишљотине, и да им се не може веровати. Нув то долази joш и ова околност, што се Гамбета баш управо добивеном победом Француза налази побуђеним, да опет jедну прокламациjу на француски народ управи. Напоследку се и из Беча jавља за победе француског оружjа. Али свим овим вестима насупрот стоjи овај извештаj из пруског главног воjеног стана у Верзаљу: „Опсадничка немачка воjска око Париза непрестано држи од 7. септембра поседнуте своjе положаjе“. С пруске стране не спомињу ни речице о значаjноj борби око Париза, у коjоj jе француска воjска — као што владини званични булетини веле — 30. септ. немачку опсадничку воjску сасвим из њених опкопа истисла, и даље од Париза сузбила. На сваки начин да поменута борба није празна измишљотина од стране Француза, него да jе у ствари морало бити, и баш то подпуно одрицање и прикривање од стране Немаца потврђуjе, да се заиста горе означеног дана значаjниjа борба морала збити и са повећом штетом немачке опсадничке воjске довршити. Да стање немачке воjске око Париза није баш понаjбоље, то се и осим француски извештаjа може лако дознати, jер су већ пуне две недеље прошле, како jе сва нужна спрема за осваjање Париза стигла и како се непрестано оклева са лубарданьем. Узрок тога устезања као да неће бити штедња Париза од стране Немаца, коjи су толике градове, тврђаве, вароши и села нештедице и у млево сатрли и попалили, и коjима би разорена и освоjена француска престолница наjлаћи залогаj била, него ће зацело пре бити таj, што се они, због готово непрекидног лупања из топова са силни паришки тврђавица и опкопа, не могу њему да примакну и да згодне положаjе за одлучно нападање заузму и на њима утврде, а с друге стране утврђени и сваким потребама снабдевени Французи своjим чешћим излетаньем из тврђавица, опкопа, па и из саме вароши непрестано их узнемируjу и квара чине, тако, да им само кратко време, докле магла због jесењег доба покрива паришку околину, преостаjе, да своj стан нешто обшанчити могу. И у томе би лежало сво решење те загонетке, а не као да би Прусима милиjе и угодниjе било, да се Париз глађу на предаjу примора, бар заиста не у овом добу времена, када су не само ноћи него и дани ладни, и у ком би их исчекиваньу и сама зима затећи морала. Каква jе пак милина зими ратовати, о токе би им могли аустриjски воjници из последњег бокељског устанка довољане причати. —

Последња званична писмена саопштења из немачког главног воjеног стана допиру до 29. септембра и jављаjу за лубарданье Сен-Клуда:

Jуче цело пре подне ужасно грмеше топови са тврђавице Валериjан, где jе jедна батериjа досад ћутала, и jуче тек први пут ватру отворила. Топови беху наперени на Сен Клуд. Они промашаху наше опколе и предстраже и удараху у сам двор. Jедна гумбара улетила jе била у спаваћу собу Наполеонову, али се одма и угасила. Оба огледала, коjа су у соби била на хиљаде парчади полупана су и зидови издерани. Да би само поjатиjа имати могли, како Французи непрестано пале из топова, то ћу вам само напоменути, да jе само прекjуче у Шес ле Роа нађено неких 60 гумбара, jуче до подне преко 40 граната, коjе jе са тврђавице Витри и опкопа код Виљеjева избачено. У парку од Сен Клуда износио jе број до jуче нађених гумбара преко 100. Према томе на сваки jе начин довољан доказ смотрености на страни немачке воjске, што jе врло мален број рањених воjника, према тако силном пуцаньу из топова.

Из Верзаља од 28. септембра пишу о свагдањим борбама око Париза и снабдеваньу немачке воjске с раном ово:

Французи сваким даном показуjу жестоку жудњу за бojем, особито с раном зором, коjа се скоро редовно с великом грмљавом топова са тврђавица одпочиње; прекjуче беше скопчана та грмљава топова са прилично jаким нападаjем на нашоj страни, коjи jе енергично сузбиjен био, али коjи jе ипак нас око 600 воjника стао. Тим безполезним крвопролићем наравно да се положаj побеђених не поправља, напротив услови мира млого се оштриjе кроз то формулисати мораjу, и исисана земља сурвава се и уваљуjе непрестано дубље и дубље у понор разне покварености. Какве ужасне трошкове изазива воjна, навешћу о томе jедан пример у малом. Ради издржавања посаде у Верзаљу наређено jе, да се прости воjници и подофицири у воjене магацине позамештаjу и издржаваjу, официри пак по приватним становима. Ако домаћин није у стању официра и с раном снабдевати, то му онда по 6 франака на дан градоначелник исплаћуjе; не узможе ли се он и с тиме издржавати, можда због оскудице на просториjи, или што нужна покућства нема, то онда добиjе официр jедну карту од мако jег гостиjоника, не буде ли он и с овим задовољан, то добива он 6 франака у новцу на дан, коjим он joш 3—4 франка придодати мора, да би пристоjно живити могао. Jуче jе општина на ту цељ 1416 франака издала, и сваким се даном свота издавања умножава.

О таjанственом путовању ђенерала Бурбакиjа саопштава jедан извештач „Дели Њева“ из Тура 27. септ. неке податке, коjи ни најмање нису као досадањи романтични и загонетни, но по своме ваљаном излагању факата млого се боље истини приближуjу. Извештач поменутог лондонског листа, коjи jе, као што jе познато, често врло добро извештен, пише о томе:

„Нека по ваздушноj лопти од маршала Базена приспела депеша, коjа се, ма да није обнародована, као што jе мени познато, налази у рукама овдашње привремене владе, скрива таjанствено путовање ђенерала Бурбакиjа у Шислехур. Сви досадањи извештаjи о тоj ствари лажни су. У споразумлењу с Наполеоном и Бизмарком пошље царица Евђенија jедног гласника у Мец, преко кога поручи, да због врло важне ствари жели, да се са jадним од наjглавниjи ђенерала разговори.

Маршал Базен буде тако скучен од гласника, коjи jе врло вероватне доказе, да jе изасланик расцаричин при себи имао, да jе морао, пошто маршал Канробер због лаке ране на нови није могао путовати, изаслати ђенерала Бурбакиjа. Кад jе ђенерал Бурбаки (коjи jе од Бизмарка пут..и лист добио, те jе тако лако кроз воjени стан под Мецем проћи могао) у Шислехур приспео, благодарила му jе царица, коjа ни најмање није његовим доласком изненађена била, срдачно што jе дошао, и замоли га да царског принца собом у Мец поведе и тамо код Базенове армиjе остави, довле се мир на основу уступаньа Елсаса и Лотринга, захвале цареве на престолу и рештаурирања Наполеонове династиjе у лицу Наполеона IV. шьоме као регентким не закључи. Овим махнитим планом буде ђен. Бурбаки као громом поражен. Испочетка благим речма трудио се он, да царици право стање ствари представи, али jе то узалудно било. Кад пак њене обмане није савладати и победити могао, одрикне извршење предлагане му миснjе и рече joj отворено, да ниjедна француска армиjа неће трпети, да у њеноj средини син Наполеона III. буде. Царицу облише сузе. Ђенерал Бурбаки поврати се у Мец и маршал Базен у наjвећем огорчењу пошље jедан извештаj о „чудноватоj histoриjи“ републиканскоj влади у Тур.

НОВИ САД 8. октобра. Из Кикинде jављаjу нам, да тамо агент српске владе некакав Васа Рајковић купи потписе на неку адресу коjу jе ових дана из Београда донео, и коjом се мудрост владе српске преузноси, с намером да се та адреса са ове стране, као вотум поверења српскоj влади пошље.

За сад ћемо прећутати имена оних коjи су се потписали на ту адресу, jер нисмо ради да се брукаjу људи, примећаваномо пак да таке адресе, као и у опште све махинациjе у том правцу не служе срећи и напредку Србиjе, него личним користима властника у Београду. Ко дакле у нашем народу држи, да поред свог „нерада и злорада“ данашње београдске владе, joш треба припомагати утврђењу „измаjсторисане“ популарности данашњих власника у Београду, и тиме њихове личне користи утврђивати — таj нека се потписуjе. Ми са свести народа нашег скидамо ту љагу.

— Данас jе паробродом одпутовао новосадски посланик др. Стеван Павловић у Пешту на сабор. Леп број приjатеља испратио га jе на станицу паробродску.

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ“.

Тур 6. окт. Неприjатељ удара на Шатоден; Весол се опсађуjе. Париске депеше од 4. окт. потврђуjу вест, да су се Пруси у своjим линиjама морали опшанчити; из свиjу долина морадоше се Пруси испред топовске ватре са тврђава уклонити; при садањем стању лубарданье Париза немогуће jе.

Берлин: Из Верзаља jављаjу, да jе 1. ов. м. из Бретеља истерано 3000 мобилни гардиста. 3. ов. м. сузбиjен jе мањи нападаj Француза. Сутра дан су сузбиjени Французи са опкопа Виљевски. — Ђенерал Вердер jавља: да се Французи испред пруске воjске бегаjући повукли према Белфору и Дижану. — Шатоден су после десет сахати борбе Пруси 6. ов. м. освоjили.

НОВИЈЕ.

Тур, 5. октобра. Гамбета jе одпутовао у Вогешке округе. — Жељезничким друштвима наложено jе, да што пре наредбе издаду, како би се могла брзо француска воjска преносити. Дипломатско тело у Туру одпратиће чланове привремене француске владе у Бордо.

Берлин, 6. окт. До 4. о. м. смештени су сви топови за опсаду у своjим положаjима пред Паризом. „Северо-немачке опште новине“ одбиjаjу све предлоге „Таjмса“ за мир. С лубарданьем Париза зато се досад оклевало, што се није за нужно држало. — Виртембершка воjска долази под команду великог херцега Мекленбуршког.

Брисл, 5. окт. „Етоал Беси“ донео jе jедну депешу из Мариjенбурга од 4. октобра, где се спустио балон са 4 путника и два завежљаjа писама, коjи се око 7 часова из Париза кренуо и тамо око 1 часа по подне стигао. — Париз се непрестано држи jуначки. — Jуче jе била пред Паризом битка, у коjоj jе преко 3000 Пруса погинуло.

Брисл, 6. окт. У Лиjону покушаваху радикалци да се префекта дочепаjу, али им народни гардаши стадоше на пут. Ђенерал Улоа, кога jе Гарибалда позвао да у француску службу ступи, одбио jе таj позив. — Као што из Флоренциjе jављаjу, народни заступник Фратоми наименован jе за шефа Гарибалдовог ђенералног штаба. — Распростиру се поверљиви гласови о миру на основу уступања Елсаса и анексиjе Луксембурга Немачкоj. — За сутрашњи састанак Бизмарка са Жил Фавром учињене су наредбе.

— Базел, 5. окт. Уверавају, да су о скороj предаjи Меца разнесени гласови измишљотина Пруса. — Базен jе само улучио прилику, да за воjсно и политично стање ствари довна.

Хамбург, 6. окт. Jедна омања француска лађа заробила jе две немачке лађе.

Петроград, (истог дана.) „Петроградски Журнал“ jавља: Бурнсид jе сприопштио Фавру немачке услове за примириjе и изjавио да се могу примити, услови су пак без икаква наведена разлога одбачени.

Цариград, (истог дана.) „Асаритевлик,“ jедна од новиjи наjвећи оклопница са Армсронговим топовима наоружана, стигла jе овамо.

Султан jе изаслао стручну комисиjу, да се о вредности и ваљаности исте оклопнице увери.

Праг, (истог дана.) У више места па и у Хрудиму одрекоше „ландверци“ полагање заклетве. Земаљско-обранбено министарство изаслало jе у дотична места ратне комесаре; подбадачи су уапшени. „Покрок“ jе уапшен, што jе на нов кабинет жестоко нападао. — Строга истрага поведена jе против сваке незаконитости.

ПОЗИВ.

у главну скупштину српског новосадског певачког друштва.

Сви чланови певачког друштва како помагачи тако и певачи овим се позиваjу у главну редовну скупштину, коjа ће бити у недељу 11. (23.) октобра о. г. у 3 сахата после подне у дворани Матичиноj.

У Новоме Саду 5. октобра 1870.

Одбор српског новосадског певачког друштва:
Ђорђе Д. Кода, с. р.,
председник.

Коста Трифковић, с. р.,
тајник.

Трговина и обртност.

Сисак, 3. окт. Н. Чил. и Шип. — Шенице jе ове недеље до 10.000 вагана домаћама млинарима и за Краньску продато, нова панчевачка 83—86 фун. фор. 4.50—55 н. 82 и по фун. на ц. ц. 4.60 н. Бечкеречка 86—87 фун. ф. 5 37 н. 85—86 фун. ф. 5.10 плаћање jе. За Италиjу дато jе 24.000 цол-центи потиске робе, ц. ц. по фор. 5.85—95 тако, да продавац сваки месец 50000 центи предати има.

Три четврт жита новог панчевачког продато jе 1500 вагана од фор. 3.80—85 н. нешто и по фор. 3.90 н. 82 фун. тешко.

На полице нове панчевачке дато jе само 600 вагана 78—80 фунти по фор. 3.60 н. jербо jе више данас на пиjаци нема.

Кукуруз за Трст данашњом нашом ценом неподнаша. — Продато jе до 10.000 вагана за Краньску и Штаjерску, банатска jе ф. 3.25—30 н. а босански транзитг ф. 2.90—92—94 н. све на 86 фунти плаћаи.

Зоб се добро тражи, продато jе до 10.000 вагана, банатска jе фор. 3.75—80 н. а домаћа граничарска од ф. 3.45 н. до ф. 3.60 н. 100 фун. плаћана.

Време имамо угодно. Воде jако опадаjу.

Сисак, 4. окт. Мишо П. — Пословна обстоjатељства нису се на овоj пиjаци joште у ничем преиначила, дочим извањске околности, које на нашу ридњу имаду, такоjер jеднаке обстоjе. Продаjе су само свеjеднако на малени потрошаj унутарњости наше околице стегнуте и по томе слабе, што и на цене jаки утисак чини.

Шеница банатска односи се понешто за Краньску и за млинове, кукуруз као и досад слабо, зоб се тражи и то банатска коjу плаћаjу ф. 3.70—80 н. по каквоћи, бесанске joш нема, ова би се такођер по ваљаности, по ф. 3.25—40 н. данас дати могла у готовоj роби.

Босанска шеница и проjа нису купаца имале.

Ове седмице били су нам привози из Босне врло слаби, из Баната нешто пojачи, али ипак не знаменити.

Цене стоjеће:

Шеница потиjска 80—81 фун. тешка фор. 4.70—75 н. шеница потиjска и банатска 84—85 фун. ф. 5.10—15 н. 85—86 фун. ф. 5.30 н. до ф. 5.30 н.

Кукуруз банатски ф. 3.25—30 н. на 86 фунти, босански ф. 2.90 на 86 фун.

Jечам пиварски тражен ф. 2.70 н. на 70 фун. обични ф. 2.50—60 в.

Зоб за Италиjу купована по ф. 3.70—80 н. бечка цента.

Пешта, 6. октобра. Хрђаво време учини да се шеница боље тражила и продавала; обрт jе изнео 25.000 мерова по утврђеним ценама, на коjим местима и у неколико новчића скупље. Напротив с другом раном не имадосмо никаква обрта; цене су се одржале. Званично обележене цене продаjе биле ове:

Шеница потиjска: 86 фун. 5 ф. 35 н., 85 фун. 5 ф. 15., 84 и по фун. 5 ф. 10 н., 88 фун. 5 ф. 62 и по н. Све на три месеца исплаћивање. Банатска: 86 фун. 5 ф. 42 и по н. Столно-београдска: 86 фун. 5 ф. 40 н., 85 фун. 5 ф. 10 н., 84 и по фун. 5 ф. Бачка: 84 фун. 5 ф. 20 н. Пештанска: 85 и по фун. 5 ф. 30 н., 85 фун. 5 ф. 10 н., 86 фун. 5 ф. 35 н. Све на три месеца. Jечам 72 фун. 2 ф. 50 н. до 72 и по н. на каси. Зоб 50 фун. тешка по 1 ф. 90 н. на каси. Све на царске центе.

Курз од 8. окт.

Дукати — — — — — — —	5.94½
Сребро — — — — — — — —	122.15

ОГЛАСИ.

Бр. 705
1870.

ОБЈАВА.

Од стране грађ. суда као грунт. власти кр. пр. диштрикта В. Кикиндског овим се обзнањуjе, даjе на молбу Марте Трифунац због потражине од 19 фор. и припадака jавна продаjа од Дамjана Векшиног узаложене, под грунт. бр. 1347 у Мокрину пописане, из куће и кућишта и башче састоjеће се и на 220 ф. процењене непокретности одређена, и рок дражбе на 12. новембра и 13. децембра 1870 год. ире подне 10 сати у мокринскоj општинскоj кући опредељен, за коjу дражбу сљедећа су условиjа установљена.

1. Сваки дражбеник има предходно 10 процента пишманину извршном судиjи положити.

2. Дражба се почиње са извиканьем процене непокретности.

3. Ако се при првоj дражби процена неузпостигне при другоj ће се непокретност ма испод процене највише даjућем продати.

5. Купац одма ступа у притежање и уживање куповине, али уjедно и њене jавне терете на себе прима; право своjине пак, тек по исплати купне цене добива.

5. Купац има целу купну цену у коjу се положена пишманина урачуньава, извршбеном судиjи одма положити.

Уjедно се они хипот. веритељи, коjи далеко од станишта овог суда стануjу, овим позиваjу, да за своjе заступање при поделеньу купне цене овдашње заступнике изаберу, и њиово име до дана продаjе суду овом приjаве, jер ћеду иначе чреа судом наименованог куратора заступљени бити.

Наjпосле опомињу се сви они, коjи на узаложену имовину право своjине или какво друго право првенства имати мисле, да своjе потражине у првом случаjу за 15. дана, од последњег дана обнародованьа рачунећи, у другом пак случаjу до дана продаjе суду овом приjаве, jер ћеду иначе са њиовим потраживаньем, тек на сувишак купне цене упућени бити.

Из седнице суда као грунт. власти, кр. пр. диштрикт В. Кикинског.

У В. Кикинди 31. авг. 1870. год. држане.

Jован Деспот
земљ. књиге управитељ.

2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ЈОЗЕФА БАУЕРА
у Вршцу,
потребуjе jедног помоћника. Ко ово место заступити жели, мора српски и немачки знати.
3—3

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Стеван Поповић. Платонова штампарија у Новом Саду 1870.